

Al-Adsani proti Spojenému království [velký senát] – č. 35763/97
Rozsudek ze dne 21. 11. 2001 [velký senát]

Článek 6

Článek 6-1

Přístup k soudu

Vyškrtnutí ze seznamu z důvodu státní imunity: *nedošlo k porušení*

Skutkový stav – Stěžovatel, britský a zároveň kuvajtský občan, sloužil během války v Zálivu jako pilot v Kuvajtských vzdušných silách a po irácké invazi zůstal v Kuvajtu. Dostaly se mu do rukou erotické videonahrávky jistého šejka, příbuzného kuvajtského emíra. Stěžovatel tvrdí, že šejk, který stěžovatele vinil z toho, že se videonahrávky dostaly na veřejnost, vnikl spolu s dalšími dvěma osobami do jeho domu, ztloukl jej a pod pohrůžkou střelnou zbraní jej odvedl do věznice Státní bezpečnosti, kde byl stěžovatel několik dní zadržován a opakovaně zbit strážnými. Později byl opět pod pohrůžkou střelné zbraně donucen odejít do paláce, kde byl opakovaně držen pod vodou v bazénu a následně odveden do malé místnosti, kde šejk zapálil matrace nasáklé benzínem, následkem čehož stěžovatel utrpěl těžké popáleniny. Po návratu do Spojeného království stěžovatel zahájil proti šejkovi a kuvajtské vládě občanskoprávní řízení. Dosáhl vydání rozsudku pro zmeškání proti šejkovi a následně mu bylo povoleno doručit dokumenty o zahájení řízení dvěma dalším fyzickým osobám. Jeho návrh na doručení soudního příkazu proti kuvajtské vládě však byl zamítnut. V odvolacím řízení odvolací soud rozhodl, že návrhu má být vyhověno a soudní příkaz má být doručen, avšak na žádost kuvajtské vlády Nejvyšší soud nařídil, aby řízení bylo vyškrtnuto ze seznamu s odůvodněním, že kuvajtská vláda požívá státní imunity. Odvolací soud zamítl stěžovatelovo odvolání i jeho návrh na připuštění odvolání ke Sněmovně lordů.

Právní posouzení – Otázka, zda má určitá osoba soudně uplatnitelný nárok podle vnitrostátního práva, může záviset nejen na věcném obsahu práva definovaného ve vnitrostátní právní úpravě, ale též na existenci procesních překážek. Bylo by v rozporu se zásadou právního státu či základní zásadou, na níž stojí článek 6 odst. 1, pokud by stát mohl bez kontroly orgánů Úmluvy vyjmout z rozhodovací pravomoci soudů celý určitý okruh občanskoprávních nároků nebo přiznat imunitu velkým skupinám či kategoriím osob. V tomto případě se soudní řízení, jež měl stěžovatel v úmyslu vést, týkalo uznaného žalobního důvodu, a sice náhrady újmy na zdraví, přičemž poskytnutí imunity nebylo možno považovat za hmotné právo, nýbrž představovalo překážku bránící soudům rozhodnout o předmětném právu. Existoval proto skutečný a závažný spor o občanská práva a článek 6 byl tedy použitelný.

Právo na přístup k soudu může podléhat omezením, pokud ovšem nezasahují do samé podstaty tohoto práva. Omezení musejí sledovat legitimní cíl a být přiměřená. Přiznání svrchované imunity státu v občanskoprávním řízení sleduje legitimní cíl dodržování mezinárodního práva za účelem podpory zdvořilosti a dobrých vztahů mezi státy. Pokud jde o přiměřenost, Úmluva by měla být v maximální míře vykládána v souladu s dalšími pravidly mezinárodního práva, včetně těch, jež se týkají státní imunity. Státem učiněná opatření, která reflektují obecně uznávaná pravidla mezinárodního práva veřejného týkající se státní imunity, tedy v zásadě nemohou být považována za nepřiměřené omezení práva na přístup k soudu. Příslušná právní úprava Spojeného království je v tomto ohledu v souladu s Basilejskou úmluvou z roku 1972. Stěžovatel nicméně tvrdil, že zákaz mučení nabyl povahy *ius cogens*,

a má proto přednost před právem smluvním a dalšími normami mezinárodního práva. Jeho tvrzení sice nebyla prokázána, avšak namítané špatné zacházení by mohlo být považováno za mučení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Právo zakotvené v tomto ustanovení je právem absolutním a mučení zakazuje také několik dalších mezinárodních smluv; navíc existuje řada soudních rozhodnutí v tom smyslu, že zákaz mučení nabyt povahy imperativní normy, neboli *ius cogens*, což Soud akceptoval. V projednávané věci však nešlo o trestní odpovědnost jednotlivce, nýbrž o imunitu státu v občanskoprávním řízení, přičemž v mezinárodních dokumentech, judikatuře ani dalších materiálech nebyla nalezena dostatečná opora pro závěr, že stát již podle mezinárodního práva nepožívá před soudy jiného státu imunity vůči občanskoprávní žalobě podané z důvodu údajného mučení. Právní úprava Spojeného království proto nebyla shledána v rozporu s omezeními, jež jsou obecně akceptována společenstvím států jakožto součást doktríny státní imunity, a použití jejích ustanovení nemůže být považováno za nedůvodné omezení stěžovatelova práva na přístup k soudu.

Závěr: nedošlo k porušení (devět hlasů proti osmi).